

I. Kaikki vastaavat käsitekoetehtävään (20p) Kahoot-kyselyssä

II Vastaa toiseen lyhyttehtävistä (max. 20p)

III Vastaa essee- ja dokumenttitehtävävaihtoehtoista kahteen. (max. 60p)

Muista kirjoittaa kokeen lopussa sähköpostiosoitteesi oikein. Palauta jaettu muistitikku opettajalle.

Kopioi toiseen kokeeseen

IIA. Arvioi esimerkkien avulla seuraavia kohteita sijoittajan näkökulmasta:

Sijoituskohteita arvioitaessa on huomioitava sijoituksen tuotto-odotukset, arvonnousu ja se, miten sijoitus on realisoitavissa rahaksi.

a) kaksio kasvukeskuksessa (5p)

Tämänhetkisen väestökehityksen mukaan näyttää siltä, että väestö keskittyy kasvukeskuksiin, joissa asuntojen kysyntä pysyy suurena tai kasvaa. Kaksio kasvukeskuksessa on kannattava sijoitus. Sijainti ja kunto vaikuttavat voimakkaasti

b) metsätila Pohjois-Suomessa (5p)

Metsä kasvaa Pohjois-Suomessa hitaammin kuin etelässä. Metsää on hoidettava ja siitä aiheutuu kuluja. Tuottoa ei välttämättä lyhyellä tähtämellä kerry ja realisointi voi vaatia aikaa. Puun hintaan vaikuttaa maailmanmarkkinahintojen kehitys.

c) 10 000 euron sijoitus pörssiosakkeisiin (5p)

Pörssiosakkeiden arvo voi muuttua nopeasti, eivätkä muutokset ole välttämättä sidoksissa reaalityalouden muutoksiin. Sijoittaja kantaa suuren riskin. Osakkeista voi saada osinkotuloja ja myyntivoittoja.

d) 10 000 euron talletus määräaikaistilille (5p)

Talletus määräaikaistilille on varsin riskitön mutta nykyisellä korkotasolla tuotto-odotukset ovat vaatimattomat. Talletuksen nostaminen ennen määräaikaa on helppoa, mutta alentaa tuottoa.

(20 p)

[Ohje kuvien ja kaavojen liittämiseen](#)

Kopioi toiseen kokeeseen

2

IIB. Suomen ulkomaankaupan taseet

Tutki alla olevaa kuviota. Ovatko väitteet oikein vai väärin. Perustele.

a) Suomen ulkomaankauppa on ollut pitkään alijäämäinen. (4p)

Väärin, vaihtotase ollut positiivinen.

b) Palveluiden vienti on ollut suurempaa kuin niiden tuonti. (4p)

Väärin, palvelutase on ollut negatiivinen.

c) Suomen vienti on pitkään perustunut tavaravientiin. (4p)

Oikein, kauppataase kuvaa tavarakauppaa ja se ollut positiivinen.

d) Vaihtotase kertoo, että Suomi velkaantui voimakkaasti 1990-luvun jälkipuoliskolla ja 2000-luvun alussa. (4p)

Väärin, vaihtotase oli päinvastoin positiivinen.

e) Vaihtotaseen perusteella 1990-luvun loppu ja 2000-luvun alku oli talouden "kulta-aikaa". (4p)

Oikein.

(20 p)

[Ohje kuvien ja kaavojen liittämiseen](#)

Kopioi toiseen kokeeseen

3

IIIA. Vastaa kysymyksiin inflaatiosta ja deflaatiosta. Hyödynnä vastauksissasi pylväsdiagrammia.

a) Mitä tarkoitetaan inflaatiolla ja deflaatiolla? (6p)

b) Pohdi, minkälaisia ongelmia deflaatio ja korkea inflaatio aiheuttavat kansantaloudelle (10p)

a ja b:

7-10p. Inflaation ja deflaation käsitteet on määritelty oikein. Molempien ilmiöiden aiheuttamia ongelmia mainitaan vastauksessa. Inflaatio heikentää rahan ostovoimaa ja kansainvälistä kilpailukykyä. Deflaatio heikentää kotimaista kysyntää. Inflaation seurauksena korkotaso nousee. Säästäjien asema on epävarma.

11-16 p. Ongelmien vaikutuksia pohditaan syvällisemmin. Esimerkiksi hintojen nousu vaikuttaa tulonsiirtoja saavien kotitalouksien elintasoon. Inflaatiokierre (hintojen ja palkkojen nousukierre) aiheuttaa epävarmuutta työmarkkinoilla. Deflaatio vähentää investointeja. Työttömyys kasvaa. Inflaatio ei sinänsä ole ongelma kansantaloudelle, jos se ei nouse liian korkeaksi (EKP:n tavoite n. 2 % keskipitkällä aikavälillä)

c) Selvitä oheisen kuvaajan avulla kuluttajahintaindeksin suuret linjat. Mitkä tekijät ovat muutosten takana? (14p)

4-7p Pitkällä aikavälillä kuluttajahintojen muutos eli inflaatio on ollut selvästi laskeva 1970-luvun puolivälistä 2010-luvun puoliväliin. 1970-luvun hintojen nousun takana ovat erityisesti öljykriisit. Inflaation alhaisuutta 2000-luvulla voidaan selittää EKP:n hintavakaustavoitteella.

8-14p 1980-luvun lopussa inflaatio kiihtyi voimakkaan talouskasvun ja rahamarkkinoiden vapauttamisen seurauksena. 1990-luvun alun lama ja työttömyyden voimakas kasvu saivat aikaan inflaation hidastumisen. Liittyminen talous- ja rahaliitto EMUun ja eurojärjestelmään ovat saaneet aikaan pitkän alhaisen inflaation kauden. Vuosien 2005-2008 inflaation kiihtyminen taittui, kun talous- ja finanssikriisi puhkesi.

(30 p)

[Ohje kuvien ja kaavojen liittämiseen](#)

Kopioi toiseen kokeeseen

4

IIIB. Tarkastele kuviota eräiden maiden bruttokansantuotteesta.

a) Selitä, mitä tarkoittaa kuvion otsikko "Bruttokansantuote henkeä kohden" (4p)

Bruttokansantuote mittaa tietyn valtion kokonaistuotantoa, johon lasketaan mukaan kaikki tietyinä aikana tuotetut tavarat ja palvelut.

Kun bkt jaetaan maan asukasmäärällä, saadaan bkt henkeä kohden. Sen avulla voidaan vertailla helpommin eri valtioiden bruttokansantuotetta.

b) Miten Suomi sijoittuu vertailussa? (2p)

Suomi sijoittuu keskivaiheille. Suomen yläpuolella on pääsääntöisesti Länsi-Euroopan maita.

c) Valitse yksi maa Suomen yläpuolelta ja yksi maa Suomen alapuolelta, ja pohdi,

mitkä asiat vaikuttavat valitsemiesi maiden bruttokansantuotteeseen (12p)

- Tällaisessa tehtävässä maan valinta on keskeisessä roolissa ja opiskelijan pitää valita maa, jonka tilannetta hän pystyy riittävästi analysoimaan.
- Selkeitä valintoja yläpuolelta ovat esimerkiksi Norja, Ruotsi ja Yhdysvallat.
- Alapuolelta voisi valita esim. Meksikon, Viron tai Venäjän.
- Näillä kaikilla mailla on joitain selkeitä ominaisuuksia, kuten suuri väestö, raaka-aineita, kehittyvä maa, pieni valtio, taloudellisia ongelmia jne.

d) Arvioi bruttokansantuotteen käyttökelpoisuutta taloudellisen hyvinvoinnin mittarina (12p).

- Bkt on suosittu mittari, koska se on selkeä ja kertoo suoraan talouden tuotannon määrän, joka ei kuitenkaan kerro riittävästi taloudellisesta hyvinvoinnista.
- Bkt ei huomioi ihmisten välisiä elintasoeroja.
- Bkt ei huomioi talouden toiminnasta aiheutuvia ympäristöongelmia.
- Bkt ei kerro tuotannon laadusta. Alkoholin ja tupakan valmistus kasvattaa bkt:ta, mutta ne eivät välttämättä lisää ihmisten hyvinvointia.
- Bkt ei kerro, ovatko ihmiset onnellisia, tasa-arvoisia jne.
- Tässä tilastossa bkt on ostovoimakorjattu eli se kertoo paremmin ostovoimasta.
- Bkt:n puutteiden vuoksi sen rinnalle on kehitetty toisenlaisia mittareita, kuten HDI-indeksi.

(30 p)

[Ohje kuvien ja kaavojen liittämiseen](#)

Kopioi toiseen kokeeseen

5

IIIC. Kenen verta verot juovat

Etsi kuvasta mahdollisimman monta verotettavaa asiaa (12p)

- työn tekeminen, lentokenttävero, Yle-vero
- kuluttaminen; tavarat ja palvelut
- kirkko (jäsenyys)
- alkoholi ja tupakka
- auton käyttömaksu (hiilidioksidipäästöjen perusteella, polttoainevero)
- koiravero, makeisvero (poistui 2017)
- perintövero
- kaikista kiinteistöistä menee kiinteistövero, ostettavasta kiinteistöstä varain-siirtovero ja myytävistä kiinteistöstä mahdollinen myyntivoittovero

b) Millä tavoin dokumenteissa A ja B suhtaudutaan verotukseen? (6p)

- Dokumentissa A (Elinkeinoelämän valtuuskunnan raportti) suhtaudutaan hyvin kriittisesti nykyiseen progressiiviseen verotukseen. Nykyistä verojärjestelmää pidetään monimutkaisena sekä kotitalouksien ja yritysten taloudellisia valintoja vääristävänä. Erilaiset tulot ja henkilöt kohtaavat erilaisia veroasteita.
- Korkeat veroasteet ja ankara veroprogressio johtavat helposti tilanteeseen, missä työnteon lisäämiselle ei ole riittävästi kannustimia (tai työtuloja yritetään siirtää pääomatulojen muotoon)
- Dokumentti B on Vasemmistoliiton puheenjohtaja Martti Korhosen kolumni Kansan Tahdossa 11.6.2008. Korhosen mukaan porvarihallitus on lähtenyt ajamaan voimakkaasti tasaverojärjestelmää Suomeen. Kiistelty veromalli lisää rajusti tuloeroja ja se onkin tämän vuoksi poikkeuksellinen länsimaissa. – Tällä hetkellä tasaveromallia hivutetaan Suomeen kaikessa hiljaisuudessa ja ilman laajaa poliittista keskustelua, Korhonen toteaa. Hän katsoo progressiivisen verotuksen koskevan lähinnä valtion ansiotuloverotusta. Nykyistä tasaveroon tähtäävää mallia noudattamalla kansakunnan jakautuminen rikkaiden kerhoihin ja työssäkäyviin köyhiin vain jatkuu.

c) Mitä hyötyjä ja haittoja liittyy toisaalta progressiiviseen ja toisaalta tasaverojärjestelmään? (12p)

Mitkä ovat progressiivisen veron ja tasaveron edut ja ongelmat?	
Progressiivinen verotus	Tasaverotus
EDUT: • Ihmisten tuloerot tasaantuvat, kun suurituloiset maksavat pienituloisia enemmän veroja, joten tasa-arvo ihmisten välillä lisääntyy. • Julkiset hyvinvointimenot saadaan hyvin rahoitettua. • Yhteiskunnassa heikommin pärjäävistä voidaan pitää huolta. • Yhteiskunta voi etukäteen varautua elämän riskitilanteisiin, kuten työttömyyteen ja sairastumiseen. • Yhteiskuntarauha pysyy hyvänä. ONGELMAT: • Ei kannusta töiden ja varsinkaan ylitöiden tekemiseen. • Ihmisten yrittämisen halu voi vähentyä. • Ihmiset eivät innostu kouluttautumaan. • Ansiotulojen verotus on pääomatuloja kovempaa. • Monet kokevat epäoikeudenmukaisena, että suuri osa tuloista menee veroihin. • Yritykset ja työntekijät saattavat karata maihin, joissa verotus on alhaisemmalla tasolla (ns. aivovuoto).	EDUT: • Kannustaa työntekoon, koska bruttotulojen kasvu johtaisi suoraan nettotulojen kasvuun. • Nettotulot on helppo ennakolta laskea. • Ylitöiden tekemisestä ei rangaista. • Ansiotulojen ja pääomatulojen verokohtelu yhdenmukaistuu. • Osaava ja korkeasti koulutettu työvoima pysyy paremmin Suomessa. ONGELMAT: • Tuloerot ja eriarvoisuus kasvavat, kun tuloista riippumatta maksetaan yhtä lailla veroja. • Ylimmissä tuloluokissa tasavero keventää verotusta ja alimmissa se voi kiristää verotusta. • Hyvinvointivaltion rahoitusperusta heikkenee, mikä voi johtaa julkisten menojen karsimiseen. • Pienituloiset saattavat kokea tyytymättömyyttä ja levottomuutta.

Kiitettävässä vastauksessa on asiaa käsitelty mahdollisimman monipuolisesti.

Dokumentti A:

Nykyinen verojärjestelmä on monimutkainen ja se vääristää kotitalouksien ja yritysten taloudellisia valintoja. Se johtaa tilanteisiin, jossa erilaiset tulot ja henkilöt kohtaavat erilaisia veroasteita. Ne, jotka suunnittelevat paremmin toimintansa, hyötyvät. Esimerkkinä voidaan mainita kaikki henkisen pääoman tarjoajat. Ovat he sitten taiteilijoita, muusikoita, arkkitehtejä, lääkäreitä, lakimiehiä, tiedeihmisiä tai konsultteja, niin he kaikki ovat toisiinsa nähden eri asemassa, riippuen onko heillä yritys vai ei. Miksi näin pitäisi olla? Ei ole järkevää käyttää aikaansa miettien, miten paljon nostaa ansiotuloja ja miten paljon pääomatuloja, jotta voi minimoida verotuksensa. – –

Niin ikään taloustieteilijät ovat kiinnittäneet huomiotaan siihen, miten verotus vaikuttaa työn tarjontaan. Korkeat veroasteet ja ankara veroprogressio johtavat helposti tilanteeseen, missä työnteon lisäämiselle ei ole riittävästi kannustimia (tai työtuloja yritetään siirtää pääomatulojen muotoon). – – Siirtyminen tuloveropohjaisesta järjestelmästä kulutusveropohjaiseen lisäisi kotitalouksien säästämistä ja yritysten investointeja, mikä edistäisi tuottavuuden ja kansantalouden kasvua pitkällä aikavälillä. (Martti Nyberg, Tasavero. Yksinkertainen, oikeudenmukainen ja kasvua tukeva verojärjestelmä. Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA:n raportti v. 2006)

Dokumentti B:

Porvarihallitus on lähtenyt voimakkaasti ajamaan tasaveromallia Suomeen. Tasavero eli suhteellinen vero tarkoittaa, että veron osuus on sama riippumatta verotettavasta summasta. Kiistelty veromalli lisää rajusti tuloeroja ja se onkin tämän vuoksi poikkeuksellinen länsimaissa. – Tällä hetkellä tasaveromallia hivutetaan Suomeen kaikessa hiljaisuudessa ja ilman laajaa poliittista keskustelua. Osinko- ja pääomatulot ovat jo nyt käytännössä täysin verovapaita aina 90 000 euroon asti. Osalla ihmisistä on mahdollisuus siirtää palkkatuloja pääoma- ja osinkotuloksia ja välttää näin raskaampi verotus. Jos verojärjestelmäämme tarkastellaan kokonaisuutena, veroasteikkomme vastaa tasaveroa niin sosiaalimaksujen ja kulutusverojen kuin pääoma- ja yritys- sekä kunnallisverotuksen osalta.

Progressiivinen verotus koskee nykyisin lähinnä valtion ansiotuloverotusta. Nykyistä tasaveroon tähtäävää mallia noudattamalla kansakunnan jakautuminen rikkaiden kerhoihin ja työssäkäyviin köyhiin vain jatkuu. Oikeudenmukaisessa järjestelmässä veroa maksettaisiin progressiivisesti kaikista tuloista. (Vasemmistoliiton puheenjohtaja Martti Korhosen kolumni Kansan Tahdossa 11.6.2008)